

SANCTUS REMIGIUS,

ARCHIEPISCOPUS REMENSIS.

NOTITIA (ex Gallandio).

I. In actis sancti Remigii episcopi Remensis pro temporis ratione digerendis dissident inter se viri doctrina et eruditione prestantes: Baronius (a), Pagius (b), Henschenius (c), Cointius (d), Labbeus (e) et Sammarthanus (f), ut alios prætereamus. Verum nostro quidem iudicio, eam chronotaxin reliquis præferendam duximus quam instituunt Gallicæ historiæ litterariæ scriptores (g), qui beati antistitis ortum illigant anno 439, ipsius autem ordinationem peractam statuunt anno 461, eumque supremum diem obiisse idibus Januarii anno 533, ætatis suæ anno 94, septuaginta aut eo amplius in episcopatu annis expletis, ut scribit Gregorius Turonensis (h). Testatur enim vero ipsemet Remigius in epistola quam in causa Claudii presbyteri post mortem Clodovei regis scripsit anno 512, ut omnes ferme consentiunt, se tum jam quinquaginta et tribus annis episcopali sedi præsedisse (i). Ordinatus igitur fuerit anno 461. Cumque, teste Hincmaro (j), quem sequitur Flodoardus (k), annos natus viginti duos ad pontificii culmen raptus potius quam electus fuerit; hinc proinde in lucem editus fuisse colligitur anno 439. Rursus vero eumdem præsullem ultra septuaginta annos in episcopatu explesse, modo ex Gregorio Turonensi intelleximus. Præterea Flavium Remigii post Romanum successorem, die v idus Novebris anno Christi 535, Arvernensi concilio subscripsisse constat (l): ut propterea ultra initium anni 535, quo idibus Januarii e vivis excessisse fertur, vitam illum produxisse haud videatur. Quæ quidem sententia præ omnibus verisimilior habetur.

II. De præclaris Remensis hujus præsulis gestis illud unum memorasse salis fuerit, ab eo nimirum fuisse baptizatum Clodoveum Francorum regem anno Christi 496, in solemnitate Nativitatis dominicæ, ut auctor est Avitus Viennensis episcopus, ad ipsum

A Clodoveum hac de re sic scribens (m). *Occiduis partibus in rege non novo novi jubaris lumen effulberat. Cujus splendorem congrue Redemptoris nostri nativitas inchoavit: ut consequenter eo die ad salutem regenerari ex unda vos pareat, quo natum redemptioni suæ cæli Dominum mundus accepit.* De conversione porro ac baptismo Clodovei pluribus agit Gregorius Turonensis (n); inter quæ, *De exercitu ejus, inquit, baptizati sunt amplius tria millia.* Hincmaro autem in Vita sancti Remigii dicitur Clodoveus baptizatus cum gente integra. Cui concinit vetus auctor ita inquiens (o): *Baptizatus postea cunctus populus Francorum.* Hinc itaque beatus Remigius optimo jure Francoꝝ apostolus fuit nuncupatus. Neque illud celebre effatum hic præterendum a Gregorio Turonensi litteris traditum (p), quo Clodoveum regem ad baptismum accedentem Remensis pontifex noster veluti divina quidam majestate gravis ita compellavit: *Miis depone colla, Sicamber: adora quod incendisti, incende quod adorasti.* Reliqua porro beati Remigii gesta ex scriptoribus superius laudatis repetenda, quæ strictim exhibet Sammarthanus (q).

III. *Erat sanctus Remigius, inquit Gregorius Turonensis (r), episcopus egregiæ scientiæ, ac rhetoricis apprime imbutus studijs.* Qualis vero quantumve in disciplinis excolendis existit noster antistes Remensis, quam etiam eximie fuerit eruditionis, testis est locuples Sidonius Arvernorum episcopus, qui ad ipsum Remigium scribens (s): *Rarus, inquit, aut nullus est, cui meditato par assistat dispositio per causas, positio per litteras, compositio per syllabas.* Ad hoc opportunitas in exemplis, fides in testimoniis, proprietas in epithetis, urbanitas in figuris, virtus in argumentis, pondus in sensibus, flumen in verbis, fulmen in clausulis. Structura vero fortis et firma, con-

(a) Baron. ad ann. 471, § 34.

(b) Pagi. ad ann. 471, § 13, et ad ann. 541, § 10.

(c) Hensch. Act. SS. eor. tom. I, pag. 783, num. 4, et pag. 785, num. 12, 13, et Jun. tom. II, pag. 90, not. 6.

(d) Coint. Annal. eccl. Franc. ad ann. 486, § 12, et ad ann. 512, § 2, tom. I, pagg. 117 et 292.

(e) Labb. Chron. hist. ad ann. 523, tom. I, pag. 587.

(f) Sammarth. Gall. Christ. nov. tom. IX, pagg. 10 seqq.

(g) Hist. littér. de la France, tom. III, pag. 155, not. 1.

(h) Greg. Turon. lib. de Glor. confess. cap. 79.

(i) Remig. epist. 3.

(j) Hincm. Vit. Remig. cap. 6, 60.

(k) Flodoard. Hist. Remens., lib. I, cap. 11, 17.

(l) Sammarth. loco citato pag. 13.

(m) Avit. epist. 41.

(n) Greg. Turon. Hist. Franc., lib. II, cap. 30, 31.

(o) Anon. Gest. reg. Franc. cap. 15

(p) Greg. Turon. loco citato cap. 31

(q) Sammarth. loco citato.

(r) Greg. Turon. loco citato.

(s) Sidon. lib. IX, epist. 7.

junctionum perfacelarum nexa cæsuris insolubilibus : A vivens illa præ animi submissione oblivione potius obruere voluit quam perpetuitati dicare. Quæ de re videsis Gallicæ Historiæ litterariæ scriptores (f)

IV. At vero haud prorsus interiere omnia beati antistitis Remensis litterarum monumenta. Quatuor enim superant adhuc ejus epistolæ, quæ sive in his eloquium spectes, sive judicium, sive maxime sacerdotalem animi vigorem in juribus ecclesiasticis vindicandis, tanto enimvero episcopo dignæ agnoscuntur. De his autem epistolis, ut et de reliquis quæ iisdem atqueim, nihil hic amplius dicere suppetit præter ea quæ in subjectis notis animadvertimus. Porro quod spectat ad *Explicationes epistolarum beati Pauli apostoli, sub nomine Remigii Remensis olim a Joanne Baptista Villalpando evulgatas, jam dudum viri docti eidem falso fuisse tributas monuere: quos inter Cointius (g), Pagius (h), Gallicæ Historiæ litterariæ auctores (i) et novissime omnium dominus abbas Lebeuf in opere inscripto, Recueil de divers écrits pour servir d'éclaircissements à l'histoire de France (j) : ut propterea mirari profecto subeat, Huetium (k) V. C. Villalpandi sententiæ in hærentem, beato Remigio Remensi episcopo illud opus tribuisse, quod alii rectius Remigio Antissiodorensi asserendum comprobant.*

Quibus relatis, subdit noster Baronius (a) : « Utinam ipse qui hæc scribit Sidonius, perfecisset quod iisdem litteris ad eum datis est comminatus his verbis : Si distuleris nostram sterilitatem facundis secundare colloquiis, aucupabimur nundinas involantum, et ultro scrinia tua, conniventibus nobis ac subornantibus, effactorum manus arguta populabitur : inchoabisque tunc fructum unam spoliatus furto, si minus rogatus non moveris officio. ~~Vnum, et verbis~~ ut verbis utar Sirmondi, (b) declamationes Remigii quarum eloquentiam Sidonius tantopere commendat, nullæ ad nos pervenerunt : nec recens hæc jactura ; cum Hincmarus ipse (c) ac Flodoardus, qui hanc Sidonianam epistolam Historiæ suæ intexuit (d), eam penitus ignorasse videntur. » Nimirum, Baronio interprete (e) « hisce Remigii lucubrationibus frui nobis non licet, quas

- (a) Baron. a. l. ann. 471, § 37.
 (b) Sirmond. ad Sidon. epist. 7, lib. ix.
 (c) Hincm. Vit. Remig.
 (d) Flodoard. Hist. Remens., lib. 1, cap. 12.
 (e) Baron. loco citato.
 (f) Hist. littér. de la Franc. loco citato pagg. 161 seq.
 (g) Coint. Annal. eccl. Franc. ann. 533, § 49,

tom. I, pagg. 405 seqq.

(h) Pagi. ad ann. 471, § 14.

(i) Hist. littér. de la Franc. loco citato pag. 169 seq.

(j) Lebeuf, Recueil, etc., tom. I, pagg. 278 seq. edit. Paris. 1738.

(k) Huet. Origenian. lib. II, cap. 2, quæst. 8, § 2, pag. 128.

SANCTI REMIGII OPUSCULA.

[Notæ quibus cæsuræ intra parentheses præmissis mutatae sunt ab opere cui titulus, *Les actes de la province ecclésiastique de Reims*, à Th. Gousset, archiepiscopo Remensi recenter edito. Edit.]

EPISTOLA PRIMA

* AD CHLODOVEUM FRANCORUM REGEM,

Consolatoria in obitu Albofredi sororis ejus, quæ non nullo post susceptum baptismum a vita migrarat.

Domino illustri meritis Chlodoveo (1) regi Remigii episcopus (2).

Angit me, et satis angit, vestræ causa tristitiæ,

* Hujus epistolæ initium refert Gregorius Turonensis Hist. Franc. lib. IV, cap. 31. Ex hac porro epistola intelligimus Albofredem Chlodovei sororem consecratam Deo virginem decessisse. Nam et *benedictionem virginitatis eam accepisse* scribit Remigius, atque *sacratam lugeri* negat oportere. Hinc Hadrianus Valesius Ref. Franc. lib. VI, tom. I, pag. 261, jure miratur nec Gregorium qui hanc epistolam legerat, nec cæteros rerum Gallicarum historicos id animadvertisse : existimatque Albofredem non ab alio quam Remigio ut baptizatam, sic consecratam fuisse. Ex-

D quod gloriose memoriæ germana vestra transit Albofredis (a). Sed consolari possumus, quia talis de hac luce discessit, ut recordatione magis suscipi debeat quam lugeri. Illius enim vitæ fuit, quod assumpta credatur a Domino, quæ a Deo electa migravit ad cælos. Vivit vestræ fidei, etsi est conspectus desiderio recepta. Christus implevit, ut benedictio-

stat hæc epistola in Concil. Collect. tom. V, pag. 596, edit. Ven.-Labbe., eandemque recitat Ruinartius in Append. ad opp. Gregorii Turon., pag. 1326.

(a) Sic sane Gregorius Turonensis. At Valesius scripsit Remigium Albofredis tradit. Neque aliter in suo exemplari Ruinartius

(1) *Clodoveus, Chlodoveus, Hlodoveus, Hlodovicus, Ludovicus, Clovis.*

(2) *Episcopus, évêque. Saint Remi était évêque*